

Noord-Brabantse Waterschapsbond

Onderwerp: *Anders omgaan met het grondwater in Brabant als basis voor een goede bestrijding van verdroging en droogte*

Geachte leden van Provinciale Staten,

Brabant staat voor grote opgaven om te komen tot een toekomstbestendig en klimaatrobuust watersysteem. De droogte van de afgelopen drie jaar en de snelheid van de klimaatverandering laat zien dat een omslag in denken en handelen in het beheer van zowel het diepe als ondiepe grondwater noodzakelijk is. Niet alleen van de waterbeheerders (waterschappen, provincie, gemeenten en Rijkswaterstaat), maar van alle grondeigenaren en (grond)watergebruikers. Dit heeft u afgelopen zomer ook onderschreven in uw visie Klimaatadaptatie.

Doorgaan op de oude voet is ontoereikend. Daarmee komt het kostbare grondwater in Brabant niet in de gewenste balans, om verdroging tegen te gaan en droogte adequaat op te kunnen vangen.

Dit heeft grote impact voor de landbouw, natuur, bedrijven en inwoners in Brabant. Over de gevolgen voor natuur, en landbouw kan iedereen zich wel een beeld vormen, maar de hittestress en droogte zal ook in de bebouwde omgeving een steeds grotere invloed hebben op de kwaliteit van de leefomgeving. Graag geven wij u in deze brief onze appreciatie van de huidige problematiek en de inzet vanuit de waterschappen, en doen wij een oproep tot concrete actie vanuit de provincie.

Wat staat Brabant te doen?

We, de waterbeheerders en watergebruikers, hebben in Brabant de oplossing voor het grondwater met elkaar in handen. Minder water verbruiken helpt, maar is pas het begin. Echter vooral een forse inzet op extra waterconservering en aanvulling van het grondwater is noodzakelijk. Dit is de motor in zowel het landelijke als stedelijke gebied. De afgelopen decennia heeft deze (grondwater)motor niet de aandacht gekregen die het nodig had.

De uitdaging de komende jaren zit erin hoe we als waterbeheerders, grondeigenaren en grondgebruikers nieuwe, slimme en andere oplossingen vinden die goed zijn voor ons kostbare grondwater en goed zijn voor landbouw, natuur, bedrijven en inwoners.

Als waterschappen denken wij dat dit moet door meer ruimte te creëren om neerslag te laten infiltreren daar waar de druppel valt.

Wij nemen hierbij als waterschappen onze verantwoordelijkheid

1. De stuwen in al onze sloten staan op dit moment zo hoog mogelijk.
2. In peilgestuurde gebieden willen we de komende jaren naar een grondwaterstandstijging van gemiddeld 10 cm. In de hellende zandgronden willen we naar een grondwaterstandstijging op de hoogste delen van minimaal meerdere decimeters. Dit betekent dat de regen op de hoge zandgronden niet meer wegstroomt, maar zo veel mogelijk ter plaatse infiltreert. We gaan dit niet alleen stimuleren, maar ook vastleggen in onze regelgeving. Oplossingen mogen overigens geen grootschalige schades veroorzaken in perioden met te veel regen (wateroverlast).
3. We voeren maximaal water aan vanuit die kanalen waar het kan en zetten dit actief in om in die gebieden het grondwater te voeden. Het merendeel van het aangevoerde water wordt in het gebied gebruikt of naar het grondwater gebracht als buffer voor droge perioden.
4. Wij gaan op de meest kritische/droogste plaatsen van een gebied klimaatbuffers aanleggen om water in de winter op te vangen. Daarmee voeden we het grondwater en hebben we een waterbuffer voor het voorjaar en de zomer. We spreken alle partijen, gemeenten, landbouw en natuur aan om de daarvoor benodigde ruimte beschikbaar te stellen. We gaan er vanuit dat door lokale initiatieven, ondernemers en bedrijven veel voorzieningen worden gerealiseerd.
5. We passen onze regelgeving aan waardoor op termijn alle nieuwe verharding 100% afgekoppeld moet worden en moet infiltreren naar het grondwater of worden hergebruikt. Op 1 april 2021 hebben we alvast de grens verlaagd van 2000 m² naar 500 m².
6. Daarnaast gaan we samen met gemeenten onderzoeken wat er nodig is om in de bestaande bebouwing en bedrijventerreinen minder neerslag versneld af te voeren, maar lokaal te infiltreren. Dit is voor ons geen vrijblijvende actie, omdat op termijn ook het bestaande bebouwde gebied niet meer mag afwentelen;
7. We brengen in beeld hoeveel kleine grondwateronttrekkingen (minder dan 10 m³ per uur) er in Brabant zijn om op basis daarvan een aanpak te ontwikkelen om dit gebruik van het grondwater terug te dringen.
8. We willen dat op termijn iedereen pas ondiep grondwater mag gebruiken, als hij een hydrologische plus voor het grondwater kan aantonen. Onderdeel van de hydrologische plus is ook het beperken van het bestaande gebruik. Alle partijen hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid om zuinig om te gaan met het grondwater. Gebruik van grondwater is niet vrijblijvend en ook niet ongelimiteerd. Dat wordt een harde voorwaarde voor de bedrijfswater- en bodemplannen, de kleine onttrekkingen, industriële onttrekkingen en het beregeningsbeleid.

Wat verwachten we van de provincie

Door de neerslag zo lang mogelijk in Brabant vast te houden en te laten infiltreren naar het grondwater zal in delen van Brabant de grondwaterstanden zo hoog worden, dat dit gevolgen heeft voor zowel bestaand grondgebruik als voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in zowel het landelijke als bebouwde gebied van Brabant. Niet alles kan overal altijd meer. Water heeft in de nabije toekomst meer ruimte nodig in Brabant. Niet alleen voor bescherming tegen hoog water en wateroverlast, maar op termijn ook voor bescherming tegen droogte.

1. We verwachten dat in lijn met de Brabantse omgevingsvisie en de nota Klimaatadaptatie de provincie er op toeziet dat in alle gemeentelijke omgevingsvisie de positie van (grond)water sturend zal worden voor de ruimtelijke ordening;
2. We doen een beroep op de provincie om als voorwaarde voor de onttrekkingen uit het diepe grondwater het laagwaardig gebruik af te bouwen, recirculeren tot het inzetten van oppervlaktewater of gezuiverd effluent als alternatieve bronnen. Wij snappen dat dit impact heeft op de huidige grondwateronttrekkingen van industrie en drinkwater in Brabant. Maar ook deze partijen hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid.
3. Instellen van een adviescommissie, die in 2021 de discussie en het denken over droogte en zoetwaterbeschikbaarheid in Noord-Brabant in 2030 vanuit een integrale en innovatieve optiek op een hoger niveau tilt. Wat zou de impact van nog een paar jaar ernstige droogte in Brabant zijn, en welke systeemveranderingen zijn vereist om dat te voorkomen? De uitkomsten in de vorm van aanbevelingen en adviezen van deze commissie zouden een grotere beweging in gang moeten zetten, gericht op het mogelijk maken van innovaties die bestuurlijk en maatschappelijk nodig zijn maar nu niet, of in onvoldoende mate, door afzonderlijke spelers in het waterdomein (kunnen) worden opgepakt.

In lijn met hoe we in Brabant bestuurlijk samenwerken zijn we over de punten uit deze brief in gesprek met zowel gedeputeerde Smit als de overige partners uit het breed bestuurlijk overleg grondwater.

Met vriendelijke groet,

Kees Jan de Vet,
dijkgraaf waterschap Brabantse Delta en voorzitter Noord-Brabantse Waterschapsbond

Lambert Verheijen
dijkgraaf waterschap Aa en Maas

Erik de Ridder
watergraaf waterschap De Dommel